

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 275/2017-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. mája 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Danielom Futejom, CSc., Advokátska kancelária FUTEJ & Partners, s. r. o., Radlinského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 74/2015, 5 Co 75/2015, 5 Co 76/2015 z 24. novembra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 81/2016, 5 Cdo 82/2016, 5 Cdo 83/2016 z 15. februára 2017 (vedenej pod sp. zn. Rvp 445/2017), ako aj sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Futejom, CSc., Advokátska kancelária FUTEJ & Partners, s. r. o., Radlinského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 555/2014, 9 Co 556/2014 z 26. februára 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 631/2015, 1 Cdo 632/2015 z 31. januára 2017 (vedenej pod sp. zn. Rvp 555/2017), a napokon aj sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Futejom, CSc., Advokátska kancelária FUTEJ & Partners, s. r. o., Radlinského 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co 559/2014 zo 4. augusta 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 98/2016 z 25. januára 2017 (vedenej pod sp. zn. Rvp 594/2017) a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť [REDAKOVANÉ] vedenú pod sp. zn. Rvp 445/2017, sťažnosť [REDAKOVANÉ] vedenú pod sp. zn. Rvp 555/2017 a sťažnosť [REDAKOVANÉ] vedenú pod sp. zn. Rvp 594/2017 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 445/2017.

2. Sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. marca 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 74/2015, 5 Co 75/2015, 5 Co 76/2015 z 24. novembra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 81/2016, 5 Cdo 82/2016, 5 Cdo 83/2016 z 15. februára 2017 (vedenej pod sp. zn. Rvp 445/2017), pričom vo veci namietaného porušenia identických práv bola ústavnému súdu 28. marca 2017 doručená aj sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], k porušeniu ktorých malo dôjsť v príčinnej súvislosti s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 555/2014, 9 Co 556/2014 z 26. februára 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 631/2015, 1 Cdo 632/2015 z 31. januára 2017 (vedenej

pod sp. zn. Rvp 555/2017), a napokon 3. apríla 2017 bola ústavnému súdu doručená aj sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (spolu ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia identických práv v príčinnej súvislosti s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 Co 559/2014 zo 4. augusta 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 98/2016 z 25. januára 2017 (vedenej pod sp. zn. Rvp 594/2017).

2. Zo sťažností a z ich príloh vyplýva, že v konaniach pred Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) ako pred prvostupňovým súdom sa sťažovatelia v jednotlivých konaniach v procesnom postavení žalobcov domáhali proti Slovenskej republike, zastúpenej Národnou bankou Slovenska (ďalej len „NBS“), náhrady škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá im mala vzniknúť v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom NBS pri výkone bankového dohľadu podľa zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a to jednako nad činnosťou Podielového družstva slovenské investície (ďalej len „družstvo“), ako aj nad činnosťou obchodnej spoločnosti CAPITAL INVEST o. c. p., a. s., ktorá na základe povolenia NBS vykonávala činnosť obchodníka s cennými papiermi. Sťažovatelia vložili do družstva svoje finančné prostriedky pre účely ich ďalšieho investovania a zhodnocovania a túto činnosť družstvo vykonávalo na základe verejnej ponuky majetkových hodnôt, na základe zverejneného prospektu investície, ktorý schválila NBS, prvýkrát rozhodnutím Úradu pre finančný trh č. UFT-002/2002/SPI z 21. marca 2002, a to prostredníctvom obchodníka s cennými papiermi na základe zmluvy o riadení portfólia z 2. júna 2008 uzavretej s družstvom. V dôsledku nezákonných postupov družstva, ako aj obchodníka s cennými papiermi, ktoré mala konštatovať aj NBS, keď v roku 2008 „... vydala právoplatné sankčné rozhodnutie voči Obchodníkovi s CP... v ktorom konštatovala, že Obchodník s CP vo svojej činnosti, pre svojich klientov a v rámci nich aj výslovne pre družstvo, porušil Zákon o CP...“, NBS aj napriek tomu „... nevyužila svoje kompetencie v zmysle Zákona o CP... a neprijala žiadne následné kontrolné alebo významnejšie opatrenia, ktoré podľa Zákona o CP ako i zákona o dohľade... mala a stále má, a to napr. predbežne alebo

celkom zakázať činnosť Obchodníkovi s CP alebo Družstvu, resp. zrušiť povolenie na činnosť Obchodníkovi s CP alebo napr. udeliť peňažné sankcie priamo členom predstavenstva Družstva alebo Obchodníka s CP.“, dôsledkom čoho bolo, že sťažovatelia prišli o svoje finančné prostriedky, ktoré nielenže neboli zhodnotené, ale im nebola vrátená ani istina, pretože „... Obchodník s CP s Družstvom k 30. 4. 2010 skončil činnosť... Družstvu neodovzdal žiadne portfólio ani zverené peňažné prostriedky a z tohto dôvodu Družstvo nemá prostriedky na výplatu Žalobcom zverených prostriedkov Družstvu, vrátane ich zhodnotenia“.

3. Okresný súd v jednotlivých konaniach o žalobách sťažovateľov ich žaloby zamietol dôvodiac tým, že „... nárok na náhradu škody je údajne možné uplatniť voči štátu až vtedy, ak nemožno dosiahnuť uspokojenie pohľadávky voči dlžníkovi (Družstvu) iným titulom. Preto kým Sťažovateľ nepreukáže bezúspešne domáhanie sa úhrady svojej pohľadávky voči Družstvu, nie je daný predpoklad zodpovednosti štátu. Nárok Sťažovateľa tak mal byť uplatnený predčasne, nakoľko konkurzné konanie voči Družstvu doposiaľ nie je ukončené a vzhľadom na jeho stav nie je možné jednoznačne konštatovať vylúčenie možnosti uspokojenia pohľadávky Sťažovateľa voči Družstvu v konkurze.

Sťažovateľ údajne nepreukázal nesprávny úradný postup NBS, keď NBS mala vykonávať nad činnosťou Družstva dohľad iba v obmedzenom rozsahu, spočívajúcom v kontrole povinností vyhlasovateľa ponuky majetkových hodnôt podľa zákona o CP. NBS údajne nemala právomoc vykonávať dohľad nad celkovou činnosťou Družstva. Navyše Sťažovateľovi údajne nemohla vzniknúť škoda v príčinnej súvislosti s konaním Obchodníka s CP, nakoľko Sťažovateľ nebol v žiadnom záväzkovom ani inom vzťahu k Obchodníkovi s CP. Okresný súd taktiež poukázal na skutočnosť, že v prípade neprijatia dostatočných opatrení na nápravu protiprávneho stavu po zistení závažných pochybení Obchodníka s CP pri činnosti voči Družstvu taktiež chýba priama príčinná súvislosť s prípadnou škodou Sťažovateľa.“.

4. O odvolaniach sťažovateľov proti rozsudkom okresného súdu rozhodol krajský súd napádanými rozsudkami sp. zn. 5 Co 74/2015, 5 Co 75/2015, 5 Co 76/2015 z 24. novembra 2015, sp. zn. 9 Co 555/2014, 9 Co 556/2014 z 26. februára 2015 a sp. zn. 8 Co 559/2014 zo 4. augusta 2015, ktorými rozhodnutia okresného súdu ako vecne

správne potvrdil, pričom okrem stotožnenia sa so stanoviskom okresného súdu tiež konštatoval, že „Povinnosť aktualizovať prospekt investície bola Družstvu uložená až od 1. 1. 2009 po novelizácii Zákona o CP, a preto sa na NBS nemohla vzťahovať povinnosť dohliadať na jeho aktuálnosť pred týmto dátumom...

Keďže Zákon o CP neukladal Družstvu povinnosti v oblasti skúmania rizikovosti portfólia, ani NBS z neho nevyplývala povinnosť skúmať jej dodržiavanie.

Družstvo malo s Obchodníkom s CP uzatvorenú zmluvu, z ktorej v praxi vyplýva, že Obchodník s CP obchodoval vo vlastnom mene na účet Družstva, čiže riziko nieslo samotné Družstvo, ktoré dávalo pokyny na nákup či predaj toho ktorého finančného nástroja. V danom prípade išlo o služby, ktoré Družstvo ako klient Obchodníka s CP využívalo na vlastné riziko s vedomím, že vývoj na finančných trhoch nemožno s istotou predpovedať a odhadnúť. Zodpovednosť štátu nemôže nahrádzať primárnu zodpovednosť Obchodníka s CP voči Družstvu, či sekundárnu zodpovednosť Družstva voči Sťažovateľovi...

NBS svojim postupom neporušila svoje povinnosti, keďže pri výkone verejnej moci postupovala v rozsahu svojich kompetencií daných jej zákonom, nedopustila sa pri svojom rozhodovaní žiadneho excesu a ani nepostupovala spôsobom nezlučiteľným s ochranou základných práv a ľudských slobôd. Postup NBS bol v súlade s Ústavou SR, podľa ktorej štátne orgány môžu konať iba na základe Ústavy, v jej medziach, v rozsahu a spôsobom ktorý ustanoví zákon.“

5. Dovolania sťažovateľov proti označeným rozsudkom krajského súdu najvyšší súd uzneseniami sp. zn. 5 Cdo 81/2016, 5 Cdo 82/2016, 5 Cdo 83/2016 z 15. februára 2017, sp. zn. 1 Cdo 631/2015, 1 Cdo 632/2015 z 31. januára 2017 a sp. zn. 4 Cdo 98/2016 z 25. januára 2017 ako procesne neprípustné odmietol.

6. Sťažnosťami podanými ústavnému súdu sťažovatelia namietajú arbitrárnosť a ústavnú neudržateľnosť záverov krajského súdu, ako aj najvyššieho súdu, pričom v sťažnostiach tiež uviedli:

«Sťažovateľ viacnásobne v priebehu súdneho konania poukazoval na to, že peňažné prostriedky do Družstva vkladal výhradne a len z dôvodu, že sa spoľahol na to, že Družstvo a aj Obchodník s CP sú subjekty, nad ktorými je vykonávaný dohľad NBS a tak, že bude

zabezpečené ich riadne fungovanie a tým budú nielen ochránené jeho peňažné prostriedky, ale aj budú zhodnotené v garantovanej výške...

Nie je pravda, že neexistuje príčinná súvislosť medzi škodou Sťažovateľa a porušením zákonných povinností NBS spočívajúce v nesprávnom výkone dohľadu, ktorým bol porušený Zákon o CP. V tomto smere je konštatovanie súdu, že Sťažovateľ sa mal viac starať o svoje záležitosti, v rámci zásady, že „právo patrí bdelym“ za obzvlášť nepochopiteľné, pretože ku škode došlo v rámci porušenia zákonnej povinnosti NBS vykonávať zákonom stanovené povinnosti dohľadu a nie v dôsledku toho, že Sťažovateľ nebol bdely. Sťažovateľ nemal zákonom stanovené právomoci dohľadu nad činnosťou Družstva, ani obchodníka s CP, ktorými mohol zabezpečiť dodržiavanie zákona o CP, resp. sankciami, a pod. k dodržiavaniu zákona porušujúci subjekt donútiť...

... Súd svojim výkladom umožňuje, aby došlo aj v budúcnosti k porušeniu zákona na úkor občanov, ktorí ako vhodné a zákonom chránené zhodnotenie ich finančných prostriedkov zvolia ich investovanie v rámci subjektov dohliadaných NBS. Takýmto rozhodnutím sa kladie znamienko rovná sa medzi investovaním do nebankoviek a investovaním prostredníctvom subjektov dohliadaných NBS, pretože zákon, ktorý ich mal chrániť aj prostredníctvom NBS ich nechráni.

... podcenením situácie NBS umožnila ďalšiu činnosť Družstva aj Obchodníka s CP, čo vyústilo roku 2010 do nedostupnosti Sťažovateľom vložených prostriedkov do Družstva, pričom NBS svojou nečinnosťou a ľahostajným prístupom k svojim kompetenciám, zapríčinila taktiež to, že Sťažovateľ už skôr nemohol rozpoznať riziko svojej investície, resp. že túto investíciu mu NBS svojim zanedbaným dohľadom NBS ani v minimálnej možnej miere neochránila.

NBS následne svojim postupom potvrdila tieto tvrdenia Sťažovateľa o tom, že Družstvo ako aj Obchodník s CP dlhodobo porušovali Zákon o CP, keď NBS Obchodníkovi s CP odňala licenciu na činnosť 4.3.2011 a Družstvu dokonca NBS zakázala činnosť až v roku 2011. To znamená, že v prípade Obchodníka s CP tolerovala NBS porušovanie právnych predpisov minimálne od roku 2008 do roku 2011 a v prípade Družstva dokonca od roku 2007 až do roku 2011.

Zákon o zodpovednosti za škodu, o ktorý Sťažovateľ opieral svoju žalobu, neustanovuje, nevyžaduje a dokonca, ani nepripúšťa žiadne predchádzajúce vysporiadanie súkromnoprávných vzťahov, ale naopak, pripúšťa regresnú náhradu...

Existujúce konkurzné konanie samo osebe nevyklučuje možnosť podať veriteľom, ktorí si prihlásili svoje pohľadávky do konkurzu, žalobu o náhradu škody proti štátu a nerobí žalobu predčasnou, pretože súd má v konaní o náhradu škody povinnosť skúmať, či aktuálny stav konkurzného konania objektívne vylučuje možnosť uspokojenia žalobcu ako veriteľa v konkurznom konaní, a ak áno, v akom rozsahu, pričom pri tomto vyhodnotení súd dokonca nemá čakať až na (konečné) rozvrhové uznesenie konkurzného súdu, ale je povinný zohľadniť, už napr. správy ustanoveného správcu konkurznej podstaty o stave daného konkurzu (Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 Cdo 4968/2009, zo dňa 11. 4. 2012)...

Rozsudok Krajského súdu je postavený na právnych a skutkových záveroch, ktoré sú podľa názoru Sťažovateľa zjavne nepodložené a arbitrárne a preto z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a tieto je potrebné ústavným súdom preskúmať. Nápravou uvedeného Rozsudku Krajského súdu sa Najvyšší súd odmietol zaoberať, keď vyhodnotil dovolanie proti Rozsudku Krajského súdu ako neprijateľné. Zo strany Najvyššieho súdu a Krajského súdu tak nebol rešpektovaný ústavný príkaz minimalizovať formalistický výklad práva.»

7. Vzhľadom na uvedené sa sťažovatelia vo svojich sťažnostiach domáhali, aby ústavný súd prijal tieto ich sťažnosti na ďalšie konanie, aby konštatoval, že napádanými rozsudkami krajského súdu sp. zn. 5 Co 74/2015, 5 Co 75/2015, 5 Co 76/2015 z 24. novembra 2015, sp. zn. 9 Co 555/2014, 9 Co 556/2014 z 26. februára 2015 a sp. zn. 8 Co 559/2014 zo 4. augusta 2015 a uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 81/2016, 5 Cdo 82/2016, 5 Cdo 83/2016 z 15. februára 2017, sp. zn. 1 Cdo 631/2015, 1 Cdo 632/2015 z 31. januára 2017 a sp. zn. 4 Cdo 98/2016 z 25. januára 2017 bolo porušené ich základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý súdny proces zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby ústavný súd zrušil tieto rozhodnutia a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie späť krajskému súdu a aby im priznal úhradu trov konania.

II.

8. Podľa § 31a ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevylučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

9. Podľa § 166 ods. 1 CSP v záujme hospodárnosti konania súd spojí na spoločné konanie také konania, ktoré sa pred ním začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých strán.

10. Aj keď zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, tak odvolávajúc sa na ustanovenie § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde možno aj v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane citované ustanovenie § 166 ods. 1 CSP.

11. S prihliadnutím na obsah sťažností sťažovateľov vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 445/2017, sp. zn. Rvp 555/2017 a sp. zn. Rvp 594/2017 a z ich obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť rozhodol ústavný súd aplikujúc citované právne normy tak, že predmetné sťažnosti spojil do jedného spoločného konania tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

III.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

14. K namietaným rozsudkom krajského súdu

14.1 Pokiaľ ide o sťažovateľmi napádané rozsudky krajského súdu sp. zn. 5 Co 74/2015, 5 Co 75/2015, 5 Co 76/2015 z 24. novembra 2015, sp. zn. 9 Co 555/2014, 9 Co 556/2014 z 26. februára 2015 a sp. zn. 8 Co 559/2014 zo 4. augusta 2015, ústavný súd v prvom rade podotýka, že v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 52, 53 a 54), podľa ktorej dvojmesačná lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu začne plynúť dňom doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolaní) a je považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, považoval ústavný súd lehotu na podanie sťažností ústavnému súdu aj v tomto prípade za zachovanú aj voči označeným rozsudkom krajského súdu (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 69/2010, II. ÚS 91/2011).

14.2 Podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania sa musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom alebo komerčným právnikom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

14.3 Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

14.4 Ústavný súd zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené advokátom.

14.5 Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd má v ústave a v zákone o ústavnom súde presne definované právomoci, uplatnenie ktorých je viazané na splnenie viacerých formálnych aj vecných náležitostí návrhu na začatie konania (čl. 127 ods. 1 ústavy, § 20 a § 50 zákona o ústavnom súde).

14.6 Ústavný súd vzhľadom na dikciu ustanovenia § 20 zákona o ústavnom súde konštatuje, že hoci sťažovatelia prostredníctvom kvalifikovaného právneho zástupcu s návrhmi doručili aj splnomocnenia pre advokáta na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, predmetné splnomocnenia boli udelené na podanie ústavných sťažností iba proti rozhodnutiam najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 81/2016, 5 Cdo 82/2016, 5 Cdo 83/2016 z 15. februára 2017, sp. zn. 1 Cdo 631/2015, 1 Cdo 632/2015 z 31. januára 2017 a sp. zn. 4 Cdo 98/2016 z 25. januára 2017.

14.7 Ústavný súd v zhode so svojou skoršou judikatúrou považuje za potrebné zdôrazniť, že zmyslom inštitútu splnomocnenia je, že sa udeľuje inej osobe v rozsahu presne vymedzenom splnomocniteľom, pričom splnomocniteľ uvedeným úkonom dáva tretím osobám najavo, v akom rozsahu ho splnomocnená osoba zastupuje.

14.8 Vyplývajúc z už uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že splnomocnenia udelené advokátovi na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom (ako obligatórna náležitosť návrhu na začatie konania pred ústavným súdom v zmysle § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde) neboli udelené na zastupovanie vo veci namietaného porušenia sťažovateľmi označených práv aj v príčinnej súvislosti s napadnutými rozsudkami krajského súdu, ale len na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom v rozsahu napadnutých uznesení najvyššieho súdu.

14.9 V súvislosti s uvedeným nedostatkom ústavný súd pripomína, že tento nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010). Ústavný súd v tejto súvislosti už vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 117/05 z 11. mája 2005 uviedol: *„Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom.“*

14.10 Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada *„vigilantibus iura scripta sunt“*, t. j. bdelým patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

14.11 Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľov v tejto časti (vo vzťahu k rozsudkom krajského súdu, pozn.) odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

15. K namietaným uzneseniam najvyššieho súdu

15.1 Argumentácia sťažovateľov, ktorou odôvodňujú porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 81/2016, 5 Cdo 82/2016, 5 Cdo 83/2016 z 15. februára 2017, sp. zn. 1 Cdo 631/2015, 1 Cdo 632/2015 z 31. januára 2017 a sp. zn. 4 Cdo 98/2016 z 25. januára 2017, ktorými boli ich dovolania v zmysle § 447

písm. c) CSP odmietnuté ako neprípustné, sa sústreďuje predovšetkým na „nedostatočné odôvodnenie“ týchto rozhodnutí najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu.

15.2 Sťažovatelia v dovolaniach proti napadnutým rozsudkom krajského súdu namietali, že im bola odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), keďže tieto rozhodnutia krajského súdu sú podľa ich tvrdení založené na nesprávnych skutkových a právnych zisteniach, pretože vychádzajú z neúplne vykonaného dokazovania prvostupňovým súdom, preto sú podľa ich názoru rozsudky krajského súdu nepreskúmateľné, v dôsledku čoho malo dôjsť k porušeniu ich práva na spravodlivý súdny proces.

15.3 Vychádzajúc z obsahu sťažností ústavný súd v rámci predbežného prerokovania podrobil napadnuté uznesenia najvyššieho súdu prieskumu z ústavne významných hľadísk, pričom sa sústredil na posúdenie, či sa najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s dovolacími námietkami sťažovateľov, ktorými odôvodňovali prípustnosť dovolania v súlade s § 237 ods. 1 písm. f) OSP.

15.4 V súvislosti s preskúvaním napadnutých uznesení najvyššieho súdu ústavný súd poukazuje v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016).

15.5 Najvyšší súd s poukazom na prechodné ustanovenie § 470 ods. 2 CSP najprv preskúmal procesnú prípustnosť dovolaní proti napadnutým rozsudkom krajského súdu podľa § 238 ods. 1 až 3 OSP a dospel k záveru, že dovolania z týchto dôvodov nie sú procesne prípustné. Následne preskúmal prípustnosť dovolaní aj z dôvodov uvedených v § 237 OSP, a to predovšetkým z dôvodu existencie prípadnej vady podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP, ktorej sa sťažovatelia dovolávali, pričom v tejto súvislosti najvyšší súd v podstatných bodoch svoje uznesenia odôvodnil takto:

«Žalobca videl odňatie možnosti konať pred súdom v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo preskúmateľné.

K tejto námietke dovolací súd odkazuje na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku. Obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa na daný prípad uplatnila druhá veta tohto stanoviska, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri *Sutyazhnik proti Rusku*, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (*Ryabykh proti Rusku*, rozsudok z roku 2003).

Za neopodstatnenú dovolací súd považuje aj námietku, ktorou dovolateľ spochybňuje predvídateľnosť rozhodovania súdov opomenutím pre neho priaznivej judikatúry, ktorú ale v dovolaní nekonkretizuje, čo vylučuje možnosť objektívneho preskúmania pravdivosti jeho tvrdení. Napriek tomu dovolací súd uvádza, že rozhodnutia súdov v danej veci sa neodkláňajú od doterajšej relevantnej a doposiaľ konzistentnej rozhodovacej súdnej praxe (prvoinštančných, odvolacích, či odvolacieho súdu) v identických alebo obdobných prípadoch (porovnaj napr. 1 Cdo 34/2016, 1 Cdo 227/2016, 2 Cdo 932/2015, 2 Cdo 38/2016, 3 Cdo 121/2016, 3 Cdo 122/2016, 4 Cdo 7/2016, 4 Cdo 431/2015, 4 Cdo 48/2016, 5 Cdo 174/2015, 5 Cdo 175/2015, 5 Cdo 377/2015, 5 Cdo 796/2015, 5 Cdo 664/2015, 6 Cdo 143/2016, 6 Cdo 133/2016, 7 Cdo 99/2016, 7 Cdo 111/2016, 8 Cdo 142/2016, 8 Cdo 143/2016 a ďalšie), čím je rešpektovaný princíp predvídateľného rozhodovania súdov (právnej istoty) a vylúčený prípadný negatívny dôsledok vedúci k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).

Prípustnosť dovolania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. nezakladalo nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. V tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, ako aj v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012 a pre úplnosť poznamenáva, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nepatrí právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj I. ÚS 97/97).

Pokiaľ žalobca v dovolaní tvrdil, že rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení veci, dovolací súd uvádza, že nesprávne právne posúdenie veci ako dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. prípustnosť dovolania nikdy nezakladalo (viď R 54/2012 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014), preto sa dovolací súd týmito námietkami žalobcu nemohol zaoberať.»

15.6 Vo vzťahu k vecnému rozsahu ústavného prieskumu napadnutých uznesení najvyššieho súdu ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd sa v napadnutých uzneseniach ústavne konformným spôsobom zaoberal kľúčovými dovolacími námietkami, ktoré sťažovatelia vo svojich dovolaniach uplatnili, pričom právne závery, ktoré k nim zaujal, sú primeraným spôsobom odôvodnené a zodpovedajú obsahu a zmyslu právnych noriem, ktoré najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaniach aplikoval. Napadnuté uznesenia najvyššieho súdu sú preto podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné a nesignalizujú takú príčinnú súvislosť medzi nimi a sťažovateľmi označenými právami, ktorá by zakladala reálnu možnosť vysloviť ich porušenie po prípadnom prijatí sťažností na ďalšie konanie.

15.7 Ústavný súd poukazuje na to, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané

sťažovateľmi, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňoval, preto použitý spôsob v konkrétnych prípadoch nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľom k súdnej ochrane v konaniach o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

15.8 Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovatelia domáhali, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažností na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto sťažnosti aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnené.

16. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napádaných rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní sťažovateľom úhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia ich práv alebo slobôd (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tých častiach sťažností už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2017